

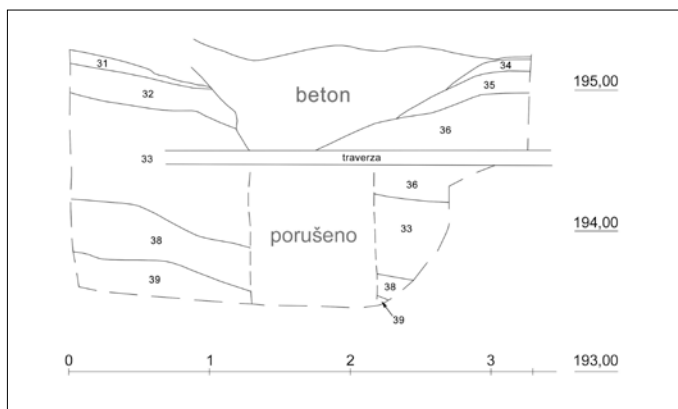
Obr. 4. Rekonstruovaný rozsah zaniklé vodní nádrže zvané Jáma s organickými sedimenty stagnujících vod **šedě** (podle CHMELÁŘ/SÍLA 2006; ZAVŘEL 2003). **1–12** – jednotlivé výzkumné akce související se stavbou kolektoru – **červeně** šachty kolektoru, **modře** šachty kanalizace (zpravidla řešení havárií), **žlutě** odpad pro pitko, **zeleně** mělké výkopy (K. Kozák, M. Ďurica, 2016). Čísla výzkumů viz tabulka obr. 5. Domy jsou značeny čísly popisnými.

bod na obr. 3	výzkum č. (ADB č.)	lokalizace	archeol. potvrzení bahnité výplně mokřiny	typ akce	dnešní povrch (Bpv)	povrch „koniny“	podloží	dno výkopu	údaj v PSH
1	2004/04 (ADB 3130)	Vodičkova ppč. 2381	ano	šachta 26 kolektoru	198,10	196,75	190,78	189,90	PSH 34, 2006, 381–382
2	2004/06 (ADB 3131)	Vodičkova ppč. 2381	ano	šachta 29A kolektoru	197,15	196,10	191,27	190,83	PSH 34, 2006, 381–382
3	2005/22 (ADB 3254)	Školská ppč. 2513, před čp. 683/II	ano	šachta 23 kolektoru	198,60	195,90	194,90	189,73	PSH 35, 2007, 354
4	2005/23 (ADB 3253)	Jungmannova ppč. 2379, před čp. 18+19/II	??? – zachycen povrch organiky – nejasné, zda výplň močálu, nebylo možné ověřit; nehlášeno, náhodné zjištění výkopu.	oprava vodovodu	198,50	197,05	nedosaženo	cca 197,00	PSH 35, 2007, 348
5	2005/28 (ADB 3256)	Vodičkova ppč. 2381, před čp. 681/II	ano – malá mocnost u hrany „Jámy“	výkop kanalizace	197,60	195,36	194,65	192,95	PSH 35, 2007, 360
6	2005/30 (ADB 3257)	Vodičkova ppč. 2381	ano	šachta 29B kolektoru	197,28	195,60	191,94	191,20	PSH 35, 2007, 360
7	2005/32 (ADB 3255)	Vodičkova ppč. 2381	ano – zaplaveno v hloubce minus 2 metry	havárie kanalizace	197,60	194,80	zaplaveno	191,74	PSH 35, 2007, 360
8	2005/39 (ADB 3258)	Lazarská	ne – zničeno mladšími výkopy; ve výplni mladších objektů přemístěné hroudy organiky	přeložka pro šachtu 30	198,00	nedosaženo?	nedosaženo	196,20	PSH 35, 2007, 349
9	2006/05	Vodičkova ppč. 2381, před čp. 728/II	ano – z bezpečnostních důvodů nevybíráno, jen fotodokumentace, zaplaveno v hloubce minus 4 metry	havárie kanalizace	197,70	cca 194,70	nedokumentováno, zaplaveno	?	PSH 37, 2009, 464
10	2007/17	Vodičkova ppč. 2381, před č.p. 683/II	ne – výkop mělký, avšak na dně organický odpad, pod nímž se zpravidla (podle našich zkušeností) nachází bahnitá výplň močálu	podzemní kontejner na tříděný odpad	198,15	196,30	nedosaženo	196,11	PSH 37, 2009, 464
11	2007/25 (ADB 5190)	Jungmannova ppč. 2379 / Vodičkova ppč. 2381, před čp. 730/II	ano	výkop pro pitko	197,15	194,26	190,82	190,36	PSH 37, 2009, 454
12	2008/21	Vodičkova ppč. 2381	ano – z bezpečnostních důvodů nevybíráno, jen občas vzorkováno <i>in situ</i>	havárie kanalizace	198,10	196,65	190,53	189,95	

Obr. 5. Tabulka s identifikací jednotlivých výzkumných akcí spojených s výstavbou kolektoru a s výškovými parametry (dnešní povrch, povrch konsolidovaných bahnitých sedimentů, povrch podloží, dno výkopu).

sedimentů stagnujících vod s hojnou příměsí organických látek (vrstvy 21, 29?) v době přítomnosti geologa již nebyly přístupné, podle archeologických popisů lze předpokládat i zde jejich existenci. Dosahují zde však menších mocností než na jiných sledovaných místech, což by bylo v souladu s lokalizací sondy na rekonstruovaném okraji mokřiny.

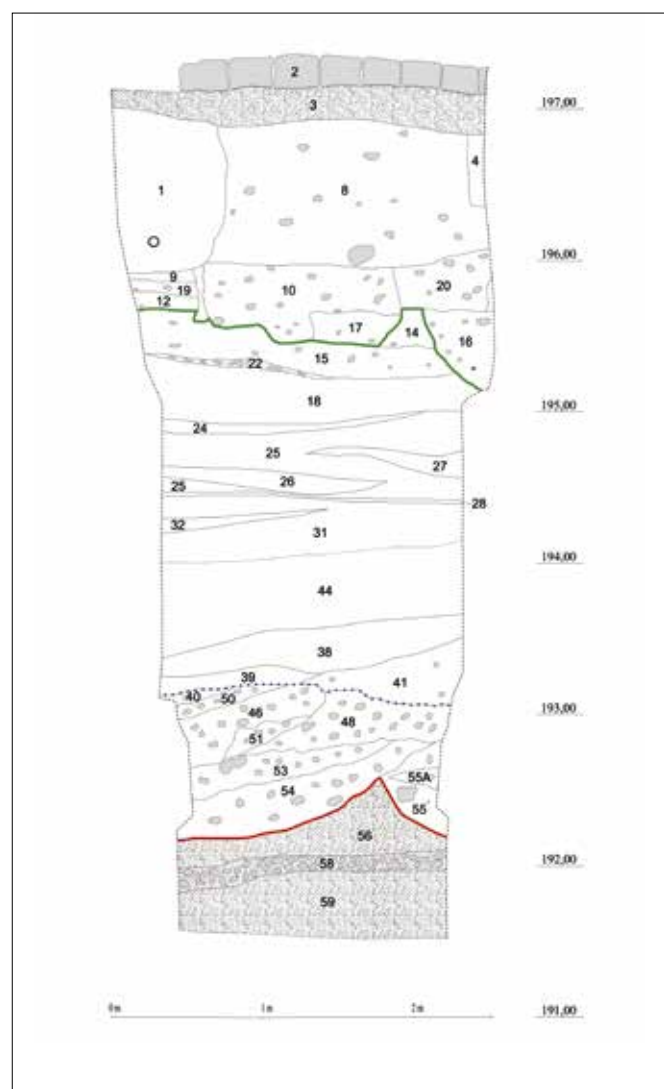
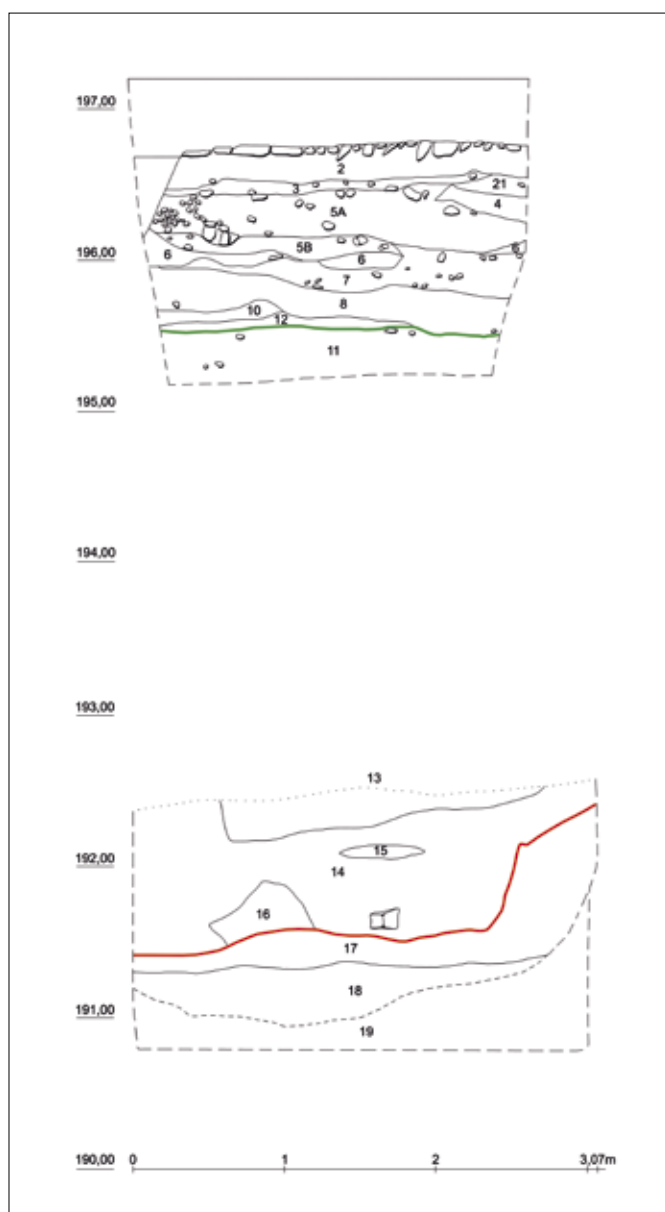

Obr. 14. Vodičkova ulice, výzkum 2005/28 (obr. 4: 5). Nejspodnější část výkopu pro opravu kanalizace v písčitém souvrství. Vrstvy 33, 38, 39 náleží bezpochyby do doby pleistocénu.

Výzkum 2005/30 – křižovatka Vodičkovy a Jungmannovy (obr. 4: 6)

Nová kolektorová šachta dokumentovaná výzkumem 2005/30 byla zbudována v těsném sousedství šachty budované o rok dříve s výzkumem 2004/06 (obr. 4: 2; obr. 15). Výchozí povrch tvořila dlažba (197,28), výkop byl sledován až do hloubky cca 191,25, tj. přibližně 6 metrů (obr. 16). Stratigraficky nejstarší odkrytou polohu (vr. 59) tvořil žlutavý, bělavě, světle šedě

Obr. 15. Vodičkova ulice v sousedství Jungmannovy, výzkum 2004/06 (obr. 4: 2). Výškový interval přírodní sedimentační nádrže – **zeleně** povrch koňského odpadu, **červeně** rozhraní pleistocénu a holocénu představuje holocenní dno nádrže (dle terénní dokumentace N. Prášková, úprava 2016).

Obr. 16. Vodičkova ulice v sousedství Jungmannovy, výzkum 2005/30 (obr. 4: 6). Výškový interval přírodní sedimentační nádrže – **zeleně** povrch koňského odpadu, **modrými tečkami** dno bahnitých sedimentů, **červeně** rozhraní pleistocénu a holocénu představuje holocenní dno nádrže (dle terénní dokumentace N. Prášková, úprava 2016).

Obr. 20. Praha, Vodičkova ulice, výzkum 2004/04. Pětiprstá rukavice z usně č. 2004/04-76-82 (foto K. Kozák, 2014).

Obr. 21. Praha, Vodičkova ulice, výzkum 2004/04. Bota (jedna) se skládá z částí nalezených při probírání na deponii (2004/04-116-128, 143-154). Foto M. Kalíšek, 2015 (nahore) a K. Kozák, 2014 (dole).

Obr. 22. Praha, Vodičkova ulice, výzkum 2004/04. Pouzdro zdobené prořezáváním, pravděpodobně pochva dýky č. 2004/04-76-82 (foto M. Frouz, 2016).

se zpravidla jedná o osobní amulety související se štěstím, láskou a zdravím. Tato trojúhelníkovitě zakončená pouzdra se však vyskytují i s různými heraldickými motivy (WACHOWSKI/JAROCH 2009, 110), jako je tomu i v našem případě. Protože naprosto identické heraldické znaky lva a orlice „zdobí“ kožené pouzdro na cechovní regule řezníků ve Vratislavi (IBIDEM, 108), lze předpokládat, že i v případě pražského nálezu se pravděpodobně jedná o pouzdro využívané úřední osobou.

Pozornost a podrobné odborné zpracování bylo dosud možné věnovat jen **textiliím**, které představují nejpočetnější a v našich podmínkách unikátní soubor archeologických textilních fragmentů. Zpracování textilních nálezů bylo realizováno pouze díky grantové podpoře získané Helenou Březinovou (Archeologický ústav AV ČR) a jejím výzkumným týmem. Lze litovat, že nejsou dochované, ani rekonstruovatelné, žádné úplné části oděvů nebo jiné konkrétní výrobky.

Archeologické nálezy textilií představují specifickou kategorii pramenů, jejichž hodnota spočívá především v možnosti přímého kontaktu s výrobky středověkých přadláků, soukeníků, tkalců, barvířů nebo krejčích. Díky zapojení širokého spektra archeometrických a chemických analýz je možné detailně prozkoumat technologické výrobní postupy, způsoby řemeslného zpracování i detaily jednotlivých výrobků, což umožňuje podrobné seznámení s kvalitativní úrovní tehdejšího

s ustájením koní, jako jsou hřebľa, podkovy, udidla apod. Význam nálezů je umocněn skutečností, že nebyly objeveny v běžných sídlištních vrstvách. Část nalezených předmětů souvisí s vyšším sociálním prostředím, většinou se jednalo o defektní nebo ztrátové kusy. Lze se domnívat, že jak získání suroviny, tak její zpracování na finální výrobek neprobíhalo přímo na hradě.¹⁵

Situace při zpracování výsledků několikaletého výzkumu v prostoru mokřiny je komplikovaná nejen rozsáhlým objemem získaného materiálu. Již při pohledu na plán výzkumů ve Vodičkově ulici (obr. 3, 4) a v jejím okolí je zřejmé, že archeologicky byla zasažena pouze drobná část plochy mokřiny. Její okraje a stěny se často měnily, nálezovou situaci proto nelze srovnávat ze zděnými jímkami jasně ohraničenými cíleným lidským zásahem, a navíc jímky byly čištěny a kaly vyváženy. Odpad v novoměstské mokřině byl však kumulován zcela náhodně. I když lze předpokládat lidské zásahy a přemísťování odpadu v rámci „Jámy“, přesto hlavní roli při způsobu ukládání výplně hrály procesy přírodní. Důvodně lze počítat s tím, že většina odpadu byla do mokřiny přivážena z blízkého okolí. Producenti odpadu byli nejspíše zejména majitelé okolních parcel – od nich pochází většina nepotřebných, rozbitých nebo obnošených věcí a samozřejmě organický odpad po lidech i zvířatech. Je i pravděpodobné, že sem byl převážen koňský hnůj z Václavského náměstí, kde se nacházel koňský trh. Archeologicky však můžeme potvrdit pouze existenci malých kupek hnoje s různými součástkami postrojů a podkov na povrchu již značně konsolidovaného sedimentu, jejichž velikost spíše odpovídá kubatuře kolečka, kterým se mohl vyvážet každodenní odpad po ustájení koní náležejících lépe situovaným řemeslníkům.

Závěrečné shrnutí

Pro vrcholně středověké období není situace, kdy mají obyvatelé opevněného města v jeho intravilánu k dispozici rozsáhlou přírodní depresi vyplněnou bahnem a vodou, častá. Taková se vyskytovala nedaleko radnice Nového Města pražského, v jeho centru mezi Václavským a Karlovým náměstím. V průběhu přibližně 160 let od založení Nového Města byla postupně zaplňována organickým i jiným odpadem, v největší míře pocházejícím od obyvatel nově vzniklého města i zvířat zde chovaných. V mokřině se tak vytvořilo redukční prostředí, které spolu s vysokou hladinou spodní vody umožnilo zachování materiálů jinak podléhajících rychlé zkáze – textilu, usní (obr. 30, 31) a dřeva.

Terénní sníženina se vytvořila již v pleistocénu a z té doby pochází i nejspodnější výplň jejího dna – čisté jemně zvrstvené písčité až prachovité sedimenty. V holocénu pak byla postupně zaplňována zahliněnými splachy, sedimenty stojatých vod a antropogenními nálezky. Detailní hranice tohoto přirozeného sedimentačního prostoru, zásobovaného drobnými vodotečemi z výše položených míst dnešní metropole, dosud byla přesně zjištěna jen na několika místech.

Obr. 30. Praha, Vodičkova ulice, výzkum 2007/25. Kožená pochva na nůž č. 2007/25-4-29 (foto Z. Kačerová, 2016).

¹⁵ Věnovat výzkumu v „Jámě“ podobnou publikaci není zatím reálné. Jen publikace věnovaná textilu (BŘEZINOVÁ/KOHOÚT 2016) z novoměstské mokřiny je téměř stejně rozsáhlá jako kompletní publikace o hradu Veselí nad Moravou. Pokud srovnáme množství zkoumaných útržků textilií z Veselí (přibližně 10 kusů) se souborem z „Jámy“ (více než 1 500 kusů), je zřejmé, že kompletní zpracování pražského výzkumu je v nedohlednu.